

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата мистецтвознавства,
доктора педагогічних наук, професора, Заслуженого працівника освіти
України, директора Навчально-наукового інституту культури і мистецтв
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Устименко-Косоріч Олени Анатоліївни

на дисертаційне дослідження Микитюка Олега Михайловича на тему:

**«Акордеонно-баянне мистецтво Буковини у контексті розвитку
українського інструменталізму**

другої половини ХХ – початку ХХІ століть»

представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми дисертаційної роботи та зв'язок з науковими програмами. Дослідження присвячено аналізу історико-культурних та музично-теоретичних процесів акордеонно-баянного мистецтва Буковини в контексті розвитку українського інструменталізму другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

У роботі зазначено, що акордеонно-баянне мистецтво Буковини посідає помітне місце в українському музичному просторі, сформованому на стику європейських і національних традицій. Означений вид виконавства представляє синтез академічної, народно-фольклорної та естрадно-джазової складової, які на теренах Буковини набули особливого значення. У контексті регіональної специфіки, яка заснована на стику української, румунської, молдовської та європейської музичної культури, сформовано власні виконавські підходи до гри на акордеоні та баяні.

Дослідження розкриває історичні, освітні, творчі та виконавські аспекти розвитку цього виду мистецтва в контексті українського інструменталізму другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Автор справедливо відмічає, що визначальною рисою буковинського акордеонно-баянного мистецтва є природне співіснування і взаємодія трьох провідних напрямів – академічного, народно-фольклорного та естрадно-джазового, на відміну від інших регіонів України, що сприяло формуванню унікального

стилю виконавства Буковини. У дисертації зазначений феномен проаналізовано з позицій історичного розвитку, педагогічної практики, виконавської традиції та творчої діяльності окремих митців, здобуток яких склав складовою українського інструменталізму. У цьому контексті особливу цінність роботи складає вивчення та збереження регіональних виконавських традицій, зокрема буковинської акордеонно-баянної школи. Доведено, що світові глобалізаційні процеси, що дедалі активніше проникають у сферу музичного мистецтва, з одного боку сприяють розширенню комунікацій і технічних можливостей виконавства, а з іншого – несуть ризики втрати національної своєрідності та етнокультурної спадкоємності. Саме тому звернення до окресленої тематики є не лише є своєчасним унікальним дослідженням, о спрямовано на збереження самобутнього музичного явища регіону.

У роботі проаналізовано становлення, еволюцію та сучасний стан цього акордеонно-баянного мистецтва Буковини; порушено важливі аспекти розвитку народно-інструментального музикування в етнокультурному розмаїтті краю; простежено вплив міжетнічних взаємозв'язків на формування регіональної виконавської традиції; визначено основні здобутки й тенденції розвитку акордеонно-баянної школи та виконавської практики.

Робота Микитюка О. М. виконана згідно з науковою темою кафедри музикознавства та культурології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Тendenції розвитку української культури і мистецтва минулого та сьогодення у контексті світової інтеграції» (державний реєстраційний номер 0121U107489).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна. Основні положення та висновки дисертації обґрунтовані достатньою кількістю якісно проведених досліджень. Автором дисертації чітко окреслені мета та завдання дослідження. Зазначимо, що завдання дослідження, положення наукової новизни і висновки дисертації є дотичними. Результати

досліджень отримані автором особисто. Кваліфікаційна робота Микитюка О. М. є оригінальною науковою працею, яка виконана на належних методологічному та теоретичному рівнях. Робота має послідовну та логічну структуру і є комплексним та завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи та багатогранність висвітленої проблеми свідчать про високий рівень наукової компетентності автора. Викладене вище свідчить про обґрунтованість наукових положень та висновків, що викладені у рецензованій кваліфікаційній роботі.

Сформульовані Микитюком О. М. основні наукові положення та висновки ґрунтуються на використанні адекватних щодо поставлених завдань методів дослідження: історичний – застосований для визначення основних етапів становлення акордеонно-баянного мистецтва Буковини у зв'язку з соціокультурними процесами; типологічний – використаний для класифікації виконавських стилів та жанрових особливостей акордеонно-баянного виконавства в регіоні; порівняльно-типологічний – сприяв виявленню особливостей взаємовпливу народних, академічних та популярних виконавських традицій; аналітичний – застосований при дослідженні творчої діяльності видатних представників буковинської акордеонно-баянної школи; компаративний – використаний для порівняння жанрово-стильових рис буковинського акордеонно-баянного мистецтва із загальноукраїнськими та європейськими виконавськими традиціями; біографічний – дозволив виявити індивідуальні особливості виконавського стилю та педагогічної діяльності визначних музикантів і викладачів Буковини; аксіологічний – застосований для оцінки художньої цінності акордеонно-баянного мистецтва та його ролі у розвитку української музичної культури; структурний – використаний для аналізу музичних творів, їхньої форми, гармонії, фактури та тембрових особливостей; методи анкетування та інтерв'ювання – дозволили отримати емпіричний матеріал щодо сучасного стану акордеонно-баянного виконавства Буковини, проаналізувати професійні погляди виконавців, педагогів та дослідників, що працюють у цій сфері.

Зазначене вище дозволяє оцінити одержані результати, основні наукові положення та висновки глибоких за змістом досліджень, проведених автором як достовірні.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна полягає в тому, що у дисертації вперше: - комплексно досліджено становлення та розвиток акордеонно-баянного мистецтва Буковини; розкрито вплив етнічних та історичних чинників на формування жанрово-стильових особливостей виконавства; визначено роль освіти у становленні професійного акордеонно-баянного мистецтва регіону; проведено аналіз творчого доробку видатних представників буковинської акордеонно-баянної школи; визначено сучасні тенденції розвитку жанру та його інтеграцію у світовий музичний простір.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень.

Результати дисертаційного дослідження викладено у 8 одноосібних публікаціях, зокрема: зокрема: 2 одноосібні та 1 у співавторстві статті у фахових виданнях України, 1 – у міжнародному науковому виданні, 4 праці – апробаційного характеру.

У *першому розділі* роботи здійснено комплексний аналіз соціокультурного середовища, в якому формувалася буковинська виконавська традиція. Окреслено стан наукової розробки теми в сучасному українському музикознавстві та вивчено основні підходи до дослідження народно-інструментального мистецтва регіону. Особливу увагу приділено багатогранному етнокультурному ландшафту Буковини, що сформувався під впливом традицій українського, румунського, молдовського, єврейського та інших народів. У цьому контексті простежено функціонування акордеона і баяна в побуті та обрядах, а також вивчено характерні риси їх використання у гуцульському, румунсько-молдовському середовищі, в західній і східній частинах Прут-Дністровського межиріччя.

У *другому розділі* дисертації охарактеризовано процес формування системи професійної підготовки баяністів і акордеоністів у регіоні, яка стала

одним із ключових чинників становлення виконавської школи Буковини. Розглянуто етапи розвитку фахової освіти, починаючи з діяльності Чернівецького музичного училища (нині – Чернівецький фаховий мистецький коледж ім. С. Воробкевича) і до закладення сучасних освітніх традицій у вищих навчальних закладах. Значну увагу приділено розвитку початкової музичної освіти, яка охопила значну частину регіону завдяки мережі музичних шкіл, що активно формувалася з середини ХХ століття.

Висвітлено педагогічний внесок таких діячів, як Володимир Лохвицький, Петро Серотюк, Лев Фельдман, Петро Кравчук, Іван Петрусяк, Галина Плав'юк та інші, які активно впроваджують інноваційні підходи у навчання, використовуючи сучасні методики. Виокремлено роль Семена Козлова як одного з основоположників педагогічної школи краю та розкрито особливості його методики, що поєднувала розвиток технічної досконалості з акцентом на естетичне виховання, формування світогляду й морально-духовних якостей учня.

У *третьому розділі* дисертації проаналізовано сучасне акордеонно-баянне виконавство Буковини в контексті його взаємодії з українським інструменталізмом. Акцентовано увагу на трьох основних напрямках: академічному, естрадно-джазовому та народно-фольклорному. У підрозділі, присвяченому академічному виконавству, простежено зростання професійного рівня виконавців, зокрема діяльність Любомира Богославця, Дмитра Мотузка, Ірини Серотюк, Івана та Тетяни Бикових, Василя Бендаса, В'ячеслава Мосейчука, що засвідчують інтеграцію регіональної школи в загальноукраїнський та міжнародний музичний простір. Особливу увагу зосереджено на народно-фольклорному виконанні, яке має глибоке коріння в побутовій культурі регіону.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам. Дисертація Микитюка Олега Михайловича «Акордеонно-баянне мистецтво Буковини у контексті розвитку українського інструменталізму другої половини ХХ – початку ХХІ століть» є оригінальним, самостійним,

завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики і містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних завдань щодо вивчення означеного феномену.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повністю обґрунтовані та аргументовані і отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача знайшли відображення всі положення дисертаційного дослідження. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою, мету дослідження досягнуто. Роботу виконано державною мовою.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Микитюка О.М. відповідає спеціальності 025 Музичне мистецтво та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства,

доктор педагогічних наук, професор,

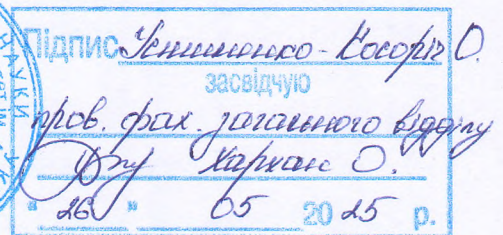
Заслужений працівник освіти України,

директор Навчально-наукового інституту

культури і мистецтв Сумського державного

педагогічного університету

імені А. С. Макаренка

Олена УСТИМЕНКО-КОСОРІЧ